

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok VIII.

WARSZAWA, DNIA 30 KWIETNIA 1931 R.

Nr. 8.

TREŚĆ:

Ruch służbowy	str.	89			str.
Kontrola kluczy skarbcowych	"	89		Zadłużenie i wierzytelności Polski wobec zagranicy	90
Nowe falsyfikaty banknotów 5- i 20-dolarowych	"	89		Światowy wzrost bezrobocia	91

Ruch służbowy.

Emerytowanie.

Aleksander Dziermejko, urzędnik Oddziału w Suwałkach, Aleksander Kaczyński, Zastępca Dyrektora Oddziału w Płocku, Wacław Krantz, urzędnik Oddziału Głównego, Stanisław Max, urzędnik Skarbcza Emisyjnego, Stefan Szawłowski, urzędnik Oddziału w Łodzi.

Zwolnienie ze służby.

Marja z Deissenbergów Kolberowa, urzędniczka Oddziału w Krakowie.

Zmarli.

Czesław Jabłoński, emerytowany urzędnik w Warszawie.

Kontrola kluczy skarbcowych.

(Dział XIII Spisu Okólników).

Prowadzenie kontroli posiadania kluczy skarbcowych jest przewidziane Instrukcją Służbową część V, str. 51—53 i nie powinno sprawiać żadnych trudności. Mimo to, wskutek niedbałego i niedokładnego prowadzenia kontroli, zdarzają się wypadki otrzymywania przez skarbników pokolei wszystkich kluczy od drzwi skarbcowych lub wszystkich kluczy od poszczególnych szaf, znajdujących się w skarbcu, skutkiem czego okazuje się konieczność zmiany zamków i kluczy.

Taki brak obowiązkowości nie może być tolerowany i za wszelkie koszty zmiany zamków, spowodowane niedbałością kontroli, będą odpowiedzialne materialnie osoby, prowadzące w Oddziałach kontrolę kluczy.

Nowe falsyfikaty banknotów 5- i 20-dolarowych.

(Dział XII Spisu Okólników).

Listem z dnia 8 kwietnia 1931 r. zawiadamia Federal Reserve Bank of New York o pojawieniu się nowych typów falsyfikatów banknotów 5- i 20-dolarowych, których opis zamieściło Ministerstwo Skarbu Stanów Zjednoczonych w liście okrężnym Nr. 650 z 6 kwietnia 1931 r.

Po \$ 5 (Federal Reserve Note).

„Na banknocie Federal Reserve Bank of Richmond, Virginia, serja 1928 r.; litera kontroli „A”; płyta strony przedniej Nr. 12, odwrotnej zaś bez numeru; podpisy H. T. Tate, Skarbnik Stanów Zjednoczonych, A. W. Mellon, Minister Skarbu; portret Lincolna.

Jest to dosyć udatny falsyfikat, drukowany na jednym arkuszu papieru zapomocą fotograwerowanych płyt, retuszowanych ręcznie. Portret Lincolna jest słabo wykonany ręką amatora, przyczem broda jest skrócona, a cieniowanie przy oczach, policzkach i uszach bardzo ostre. Linje, tworzące owalne tło, wykonane są nierówno i nieregularnie. W serjach z r. 1928 cyfry 9 i 8 znajdują się poza linią i wykonane są niedokładnie; opuszczono kropkę po słowie „States” pod podpisem skarbnika

i po słowie „Treasury” pod nazwiskiem sekretarza. Pieczęć i cyfry numeru posiadają tło koloru trawisto-zielonego, odwrotna strona drukowana jest w tymże kolorze, jednakże w tonie odmiennym. Chociaż falsyfikat może w błąd wprowadzić osobę nieostrożną, źle wykonana podobizna Lincolna, jako najbardziej charakterystyczna cecha, powinna natychmiast zwrócić uwagę na falsyfikat. Banknot zatrzymany opatrzone jest numerem serii E05097476A.

Po \$ 20 (Gold Certificate).

Serja z r. 1928; litera kontroli „H”; numer na stronie przedniej 28, odwrotnej zaś 74; podpisy W. O. Woods, Skarbnik Stanów Zjednoczonych; A. W. Mellon, Minister Skarbu; portret Jacksona.

Falsyfikat ten wykonano sposobem fotomechanicznym na arkuszu papieru lichego gatunku. Jak na większości falsyfikatów, wyrabianych w ten sam sposób, szczegóły rysunku prawdziwego biletu nie są uwydatnione na falsyfikacie wskutek wadliwego grawerowania i druku, w szczególności podobizna Jacksona wykonana jest bez precyzji. Pomijając jednak te niedokładności, bilet obliczony jest na wprowadzenie w błąd przeciętnego odbiorcy, nie zwracającego należytej uwagi na wręczone mu pieniądze. Banknot zatrzymany opatrzone jest numerem serii A20797433A.

Ministerstwo Skarbu Stanów Zjednoczonych, Wydział Służby Tajnej, prosi wszystkie banki i osoby, którym falsyfikaty będą przedstawione, poczynić — o ile będzie to możliwe — kroki, celem ustalenia ich pochodzenia. Wszelkie informacje należy kierować do Treasury Department, Secret Service Division, Customs House, New York, N. Y. George L. Harrison, Gubernator”.

Zadłużenie i wierzytelności Polski wobec zagranicy.

Według cyfr, ogłoszonych przez Główny Urząd Statystyczny, stan zadłużenia Polski wobec zagranicy wynosił w końcu 1929 r. 10.328 milionów złotych, wierzytelności zaś 1.484 miliony złotych. Saldo zadłużenia Polski wobec zagranicy wyrażało się sumą 8.844 miliony złotych. Z ogólnej sumy zadłużenia Polski wobec zagranicy prawie 40% przypada na zadłużenie państwa i samorządów, blisko 20% na kapitały zaangażowane w przedsiębiorstwach polskich, zaś około 8% na kapitały przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce, oraz obligacje i listy zastawne, umieszczone zagranicą. Wynika z tego, że przeszło $\frac{2}{3}$ ogólnej sumy zadłużenia Polski wobec zagranicy stanowią zobowiązania o charakterze długoterminowym. Zadłużenie o charakterze krótkoterminowym, wynoszące mniej niż $\frac{1}{3}$ ogólnej sumy zadłużenia, składa się z następujących pozycji: kredyty z tytułu handlu zagranicznego, kredyty gotówkowe, otrzymane zagranicą przez przedsiębiorstwa polskie, oraz zobowiązania banków polskich wobec zagranicy.

Wierzytelności Polski wobec zagranicy w sumie 1.484 miliony złotych posiadają natomiast przeważnie charakter krótkoterminowy. Połowa z tej sumy przypada na należności banków polskich, wśród których należności Banku Polskiego stanowią $\frac{3}{4}$ ogólnej sumy.

Z podziału ogólnego zadłużenia Polski na poszczególne kraje wierzyielskie wynika, że największa część, wynosząca blisko 37% całego zadłużenia, przypada na Stany Zjednoczone, które przede wszystkim udzieliły Skarbowi Państwa i samorządom większych pożyczek długoterminowych. Francja, zajmująca drugie miejsce po Stanach Zjednoczonych, ulokowała swe sumy głównie w przedsiębiorstwach, pracujących w Polsce. Niemcy zajmują trzecie miejsce; wierzytelności ich stanowią przede wszystkim kredyty z tytułu handlu zagranicznego, a więc przeważnie krótkoterminowe.

Wierzytelności Polski lokowane są przede wszystkim w Stanach Zjednoczonych i w Wielkiej Brytanji; należności te stanowią przeważnie pozostałości na rachunkach bankowych, posiadanych na głównych rynkach pieniężnych, t. j. w Nowym Jorku i Londynie.

Wobec wszystkich prawie krajów zadłużenie Polski jest wyższe od jej wierzytelności. Wyjątek stanowią jedynie Rosja i Rumunja, w stosunku do których wierzytelności Polski są wyższe od zobowiązań.

Przeprowadzając szczegółową analizę kapitałów zagranicznych, umieszczonych przez zagranicę w przedsiębiorstwach w Polsce (przede wszystkim w formie udziałów w kapitałach spółek akcyjnych), dochodzi Główny Urząd Statystyczny do następujących wniosków: najbardziej opanowane przez kapitał zagraniczny są następujące działy: górnictwo naftowe, hutnictwo oraz gazownie, wodociągi i elektrownie. Kapitał francuski, na który przypada więcej, niż czwarta część ogólnej sumy kapitałów zagra-

nicznych, ulokowanych w przedsiębiorstwach w Polsce, jest najsilniej zaangażowany w górnictwie naftowym, poza tem interesuje się górnictwem węglowym i hutnictwem, oraz przemysłem włókienniczym. Kapitał amerykański, zajmujący drugie miejsce, jest zaangażowany przeważnie w hutnictwie i w górnictwie naftowym, przyczem udziały jego są naogół skoncentrowane w niewielkiej ilości dużych spółek. W przeciwieństwie do Ameryki, kapitał niemiecki, zaangażowany w Polsce, jest rozprószony w dużej ilości spółek mniejszych, co jest w pewnym stopniu jeszcze pozostałością z czasów przedwojennych. Kapitał niemiecki zaangażowany jest najsilniej w górnictwie węglowym, hutnictwie oraz w grupie gazowni, wodociągów i elektrowni. Kapitał belgijski interesuje się przeważnie przemysłem włókienniczym i przedsiębiorstwami komunikacyjnymi, kapitał brytyjski zaś przemysłem włókienniczym, chemicznym, a następnie naftowym.

Wyniki obliczeń i szacunków w sprawie zadłużenia i wierzytelności Polski wobec zagranicy z podziałem na poszczególne kraje przedstawia poniższa tablica:

Stan zadłużenia i wierzytelności Polski wobec zagranicy w dniu 31/XII 1929 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	OGÓŁEM	Niemcy	Francja	Wielka Brytania	Szwajca- rja	Belgia	Włochy	Holandja	Szwecja	Czecho- słowacja	Austria	Stany Zjednocz.
Zadłużenie	10.328	1.213	1.560	940	413	434	227	318	266	174	378	3.692
Długi państwa i samorządów	4.007	9	378	301	3	1	170	18	58	3	5	2.691
Obligacje i listy zastawne prywatne	326	35	17	48	7	0	0	5	61	2	9	138
Kapitały, zaangażowane w przedsiębiorstwach polskich	2.037	415	494	105	136	256	18	49	60	18	94	375
Kapitały przedsiębiorstw zagranicznych w Polsce	656	127	330	8	5	49	6	8	—	3	23	49
Kredyty gotówkowe przedsiębiorstw polskich	1.385	167	149	235	181	53	1	172	62	48	83	203
Zobowiązania bankowe	676	116	99	136	38	39	3	40	4	10	97	65
Kredyty z tytułu handlu zagranicznego	1.152	325	93	105	42	31	29	25	21	79	64	156
Z innych tytułów	89	19	0	2	1	5	0	1	0	11	3	15
Wierzytelności	1.484	219	34	268	58	15	5	22	19	37	34	339
Kapitały polskie, zaangażowane w przedsiębiorstwach zagranicznych	52	41	1	—	—	7	—	—	—	—	0	—
Wierzytelności przedsiębiorstw polskich	199	1	0	—	41	1	—	—	—	0	—	—
Wierzytelności bankowe (wraz z Bankiem Polskim)	714	41	19	248	12	1	1	12	9	5	11	334
Kredyty z tytułu handlu zagranicznego	375	78	8	16	5	4	4	10	10	21	20	2
Z innych tytułów	144	58	6	4	0	2	0	0	0	11	3	3

Światowy wzrost bezrobocia.

Jeśli natężenie kryzysu gospodarczego mierzyć wzrostem bezrobocia, kulminacyjny punkt rozwoju światowej depresji gospodarczej, która poczęła się już ujawniać w drugiej połowie roku 1929, przypadnie na koniec roku ubiegłego. Według statystyki bowiem światowego bezrobocia, opublikowanej w „Wirtschaft u. Statistik” z dn. 26 marca r. b., we wszystkich niemal krajach wzrost bezrobocia, trwający nieprzerwanie od czerwca r. 1929 z małemi sezonowymi fluktuacjami, w czwartym kwartale roku ubiegłego przybrał tak silne tempo, że ogólna światowa liczba bezrobotnych zwiększyła się w ciągu tego okresu o 4 do 5 milionów, osiągając przy końcu roku, rekordową dla ostatnich pięciu lat, liczbę 20 milionów. Znaczne pogorszenie się sytuacji na rynku pracy wykazały zwłaszcza trzy najbardziej kapitalistyczne i uprzemysłowione państwa, t. j. Stany Zjednoczone, Wielka Brytania i Niemcy, których udział w ogólnej światowej liczbie bezrobotnych, wynoszący w połowie roku 1929 około 60%, przy końcu roku 1930 wzrósł do 80%.

W poniższej tablicy uwidoczniiony jest wzrost bezrobocia w głównych państwach europejskich i w tych uprzemysłowionych państwach pozaeuropejskich, które prowadzą statystykę bezrobocia.

PAŃSTWO ¹⁾	Podstawa obliczeń	W t y s i ą c a c h				
		Stan bezrobocia przy końcu miesiąca			Procentowy wzrost przy końcu grudnia 1930 r. w porównaniu	
		1930		1929	z grudniem	z wrześniem
		Grudzień	Czerwiec	Grudzień	1929	1930
Stany Zjednoczone	Liczba bezrobotnych oszacowana . .	7.500	5.000	3.000	+ 150	+ 32
Niemcy	Ogólna liczba ubezp. i nieubezp. bezr.	4.384	2.640	2.850	+ 54	+ 46
Wielka Brytania .	„ „ „ bezrobotnych .	2.500	1.912	1.344	+ 86	+ 14
Włochy	„ „ zarejestrowanych bezr.	642	322	409	+ 57	+ 63
Japonia	„ „ „ „	375	378	292	+ 28	—
Austria	„ „ „ „	341	180	265	+ 28	+ 71
POLSKA	„ „ „ „	300	205	185	+ 62	+ 69
Rosja	„ „ poszukujących pracy .	240	186	1.297	— 81	+ 14
Czechosłowacja .	„ „ „ „	231	73	53	+ 337	+ 122
Holandja	„ „ zarejestrowanych bezr.	136	47	70	+ 95	+ 92
Australja	Liczba bezr. należ. do Trade Unionów	103	81	57	+ 81	+ 14
Szwecja	„ „ „ do związków robotn.	80	28	54	+ 67	+ 42
Dania	„ „ „ „	71	25	62	+ 14	+ 166
Belgia	„ ubezpieczonych bezrobotnych	63	12	16	+ 303	+ 164
Rumunja	„ poszukujących pracy	43	22	7	+ 514	+ 9
Kanada	„ bezr. należ. do związk. robotn.	28	21	19	+ 43	+ 46
Norwegja	„ zarejestrowanych bezrobotn. .	27	14	22	+ 23	+ 59
Węgry	„ bezr. należ. do związk. robotn.	25	19	20	+ 26	+ 11
Gdańsk	„ zarejestrowanych bezrobotn. .	24	15	16	+ 51	+ 52
Szwajcaria	„ poszukujących pracy	23	9	13	+ 73	+ 98

Z powyższej tablicy widać, że z wyjątkiem Japonii, w której nastąpiło pewne polepszenie się konjunktury przy końcu roku ubiegłego i Rosji, w której w ciągu całego roku ubiegłego bezrobocie wykazywało silny spadek w związku z wykonywaniem pięcioletniego planu gospodarczego i odmiennego systemu gospodarowania, we wszystkich europejskich i w szeregu uprzemysłowionych państwach pozaeuropejskich w ciągu czwartego kwartału roku zeszłego zarejestrowany został znaczny wzrost bezrobocia.

Najsilniejsze tempo wzrostu wykazały zwłaszcza następujące państwa przemysłowe²⁾: Belgia (w której zanotowano wzrost bezrobocia w tym okresie o 164%), Czechosłowacja (o 122%), Szwajcaria (o 98%), Holandia (o 92%), Austria (o 71%), Polska (o 69%), Niemcy (o 46%) i Stany Zjednoczone (o 32%). Są to państwa, które wykazały także największy wzrost bezrobocia w ciągu całego roku ubiegłego. Jeśli bowiem za podstawę porównania przyjmiemy koniec roku 1929, to się okaże, że bezrobocie wzrosło w Rumunji o 514%, w Czechosłowacji o 337%, w Belgii o 303%, w Stanach Zjednoczonych o 150%, w Szwajcarii o 73%, w Wielkiej Brytanii o 86% i w Polsce o 62%.

Jakkolwiek Polska na tle tego przeglądu międzynarodowego wykazała słabsze od wielu innych państw tempo wzrostu bezrobocia w ciągu roku ubiegłego, to jednak pod względem ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych, jaka istniała przy końcu tego roku, zajmuje ona w powyższej tablicy jedno z ważniejszych miejsc. Jeśli nie brać pod uwagę mocarstw przemysłowych, które pod tym względem zajmują trzy pierwsze miejsca i stanowią odrębną klasę, w grupie pozostałych państw przemysłowych i przemysłowo-rolniczych Polska znajduje się na czwartym miejscu, ustępując tylko Włochom, Japonii i Austrii.

Obraz powyższy, który daje ogólne pojęcie o szerokości skali bezrobocia w poszczególnych państwach, nie może jednak służyć jako kryterjum dla oceny, jak głęboko w strukturze gospodarczej danego kraju sięgają ujemne skutki kryzysu światowego. Miarodajnym czynnikiem tutaj może być tylko stosunek procentowy liczby bezrobotnych do ogólnej liczby ludności, a zwłaszcza do ogólnej liczby robotników wykwalifikowanych. Wobec braku jednak dokładnej statystyki w tym zakresie w pewnych państwach, poniżej zamieszczony wykaz porównawczy natężenia bezrobocia w poszczególnych krajach, sporządzony przez „Wirtschaft u. Statistik”, traktowany być musi z pewną ostrożnością.

¹⁾ Kolejny porządek, w którym wymienione zostały poszczególne państwa odpowiada wysokości ogólnej liczby bezrobotnych przy końcu roku 1930. W tablicy tej nie uwzględnione zostały państwa, posiadające przy końcu tego okresu liczbę bezrobotnych poniżej 20 tysięcy, jak np. Francja, Finlandja, Łotwa, Estonia, Jugosławia, Palestyna i Nowa Zelandja.

²⁾ Silny wzrost bezrobocia w Danii, która jest krajem przeważająco rolniczym, przypisany być musi czynnikom sezonowym.

Stosunek procentowy liczby bezrobotnych

do:

	ogólnej liczby ludności	liczby robotników wykwalifikowanych (przy końcu roku 1930)
Niemcy	6:8	13:3
Stany Zjednoczone . .	6:1	13:15
Gdańsk	6:0	—
Wielka Brytania . . .	5:5	12:1
Austria	5:1	9:2
Czechosłowacja . . .	2:8	6:2
Włochy	2:7	5:6
Dania	2:0	4:8
Holandja	1:7	4:4
Belgia	1:5	3:5
Węgry	1:4	3:0
Szwecja	1:3	3:0
Kanada	1:2	3:3
Norwegja	1:0	2:4
Polska	0:9	1:8
Szwajcaria	0:6	1:2

Z powyższego zestawienia wynika, że największe natężenie bezrobocia przy końcu roku ubiegłego wykazały — poza trzema najbardziej uprzemysłowionymi mocarstwami — Austria, Gdańsk, Czechosłowacja i Włochy. Polska, która w tablicy poprzedniej znajdowała się na siódmym miejscu, w świetle tego drugiego zestawienia posiada prawie że najslabsze natężenie bezrobocia w Europie, ustępując tylko Szwajcarii i tym państwom, które jak Francja, Finlandja i t. p. z powodu b. niskiego poziomu ogólnej liczby bezrobotnych w poprzednim wykazie nie zostały wcale zamieszczone.

Ten jednak b. optymistyczny dla Polski obraz, jaki zamieszczony został w „Wirtschaft u. Statistik”, uzupełnić trzeba uwagą, że obliczanie stosunku procentowego bezrobotnych do ogólnej liczby pracowników wykwalifikowanych, które w państwach przemysłowych daje się z pewną dokładnością przeprowadzić, w państwach przemysłowo-rolniczych, takich jak Polska, jest sprawą znacznie trudniejszą z powodu braku dokładnej statystyki w tym zakresie, a także z powodu wysokiego stosunku do ogólnej liczby robotników wykwalifikowanych, liczby pracowników, zatrudnionych na roli, których stan zatrudnienia, ulegający silnym fluktuacjom sezonowym, nie stoi w tak ścisłym związku z kryzysami przemysłowymi.

W wyżej wymienionym numerze „Wirtschaft u. Statistik” znajduje się wreszcie przegląd bezrobocia w poszczególnych gałęziach przemysłu, przyczem statystyka ta obejmuje tylko kilka ważniejszych państw europejskich. Wykazuje ona, że dziedziną produkcji, najbardziej dotkniętą klęską bezrobocia, jest przemysł włókienniczy, jako typowy przemysł konsumpcyjny. W tej gałęzi produkcji zarejestrowana została największa liczba bezrobotnych w Anglii, Belgii, Czechosłowacji, we Włoszech i w Polsce. Na drugim i trzecim miejscu dopiero pod względem wysokości liczby bezrobotnych znajduje się w tych krajach przemysł górniczy i metalowy. Wyjątek stanowi tu tylko Austria, która w przemyśle żelaznym i metalowym posiada największą liczbę bezrobotnych i pewne mniejsze państwa, w których najwyższy poziom bezrobocia zarejestrowany został w tej gałęzi produkcji, która stanowi specjalność danego kraju i która w związku z tem uległa silniejszej ekspansji i bardziej od innych gałęzi przemysłu krajowego zależna jest od konjunktury na rynkach światowych, jak np. przemysł tartaczny w Szwecji, przemysł t. zw. „djamantowy”, t. j. szlifierni w Holandji i t. p.

Światowy wzrost bezrobocia, który osiągnął swój punkt kulminacyjny przy końcu roku ubiegłego, w następnych miesiącach wykazał znacznie słabsze tempo. Przy końcu pierwszego kwartału 1931 r. szereg państw zanotowało nawet spadek bezrobocia, między innymi Polska i Niemcy. Spadek bezrobocia w Niemczech w dwóch ostatnich tygodniach marca o 200 tysięcy, komentowany już przez prasę niemiecką jako odwrócenie się konjunktury gospodarczej, w znacznej mierze musi być przypisany czynnikom sezonowym, gdyż w tym okresie bezrobocie w Niemczech wykazuje zawsze tendencję zmniejszania się.

Wobec tego, że przedwczesnem byłoby wyrokować, czy przesilenie światowej depresji rzeczywiście miało już miejsce, kwestja bezrobocia jest wciąż jeszcze uważana przez rządy poszczególnych państw za sprawę pierwszorzędnej wagi z tego względu, że wzrastające stale wydatki skarbu na zapomogi dla bezrobotnych są w wielu państwach główną przyczyną naruszenia równowagi budżetowej.

Najbardziej jaskrawym przykładem tego jest Anglja, która zamknęła swój rok skarbowy 1930/31 deficytem 20-miljonowym głównie wskutek wzrostu wydatków na zapomogi dla bezrobotnych z 26 milj., preliminowanych na ten okres, do 37 milj., t. j. o 11 milj. Celem uniknięcia podobnych niespodzianek, wydatki skarbu na ten cel przewidziane są w następnym roku skarbowym 1931/32 w wysokości około 50 milionów funtów, t. j. 2 miliardów złotych. Innemi słowy, przewidywane jest, że bezrobocie będzie kosztowało Anglję w ciągu jednego roku tyle, ile stanowił budżet całego państwa polskiego w pierwszym okresie jego niepodległości.

Ten kolosalny wzrost świadczeń ze strony państwa na rzecz bezrobotnych zawdzięcza Anglja nie tylko niepomysłnej sytuacji na rynku pracy, lecz także swojemu liberalnemu prawodawstwu, dzięki któremu subwencje rządowe, zasilające fundusz ubezpieczeniowy dla bezrobotnych, wzrosły z 3 milj. funtów w roku skarbowym 1920/21 do 13 milj. w r. 1925/26, 19 milj. w r. 1929/30, 37 milj. w r. 1930/31 i 50 milj. w r. 1931/32, a zatem w stosunku parokrotnie większym od wzrostu bezrobocia w tym okresie.

W Niemczech obowiązek udzielania pomocy finansowej bezrobotnym spoczywa tylko częściowo na barkach państwa, gdyż z państwowego funduszu udzielane są zapomogi bezrobotnym tylko na pewien określony przeciąg czasu, po upływie którego otrzymują oni jeszcze przez pewien czas pomoc tymczasową z funduszy prowizorycznych, przewidzianych w budżecie na czas „kryzysu”, poczem oczekiwać już mogą pomocy tylko od samorządów. Wobec jednak silnego wzrostu bezrobocia, jaki nastąpił w roku ubiegłym, ciężar udzielania pomocy dla bezrobotnych, spoczywający na gminach, (przy rocznej subwencji 700 Mk. na głowę i około 2 milj. bezrobotnych, pobierających zapomogi, w budżetach samorządowych przewidziana jest na rok bieżący na ten cel globalna suma 1.400 milj. Mk.), okazać się może ponad siły organizacji lokalnych. Z uwagi na to związek miast wysunął projekt, aby znieść t. zw. okres „kryzysu”, t. j. ażeby bezrobotni, którzy przestali otrzymywać zapomogi z państwowego funduszu, przechodzili bezpośrednio pod opiekę samorządów, z tą jednak różnicą, że w zapomogach, udzielanych dotąd wyłącznie przez samorządy, rząd partycypowałby w wysokości 50%, oddzielne państwa, należące do Rzeszy, w wysokości 25%, a samorządy tylko w wysokości 25%.

W Polsce, podobnie jak w Anglii, pewien liberalizm w interpretowaniu ustaw ubezpieczeniowych doprowadził do tego, że — jakkolwiek w roku ubiegłym liczba bezrobotnych nie była wyższą, niż w roku skarbowym 1926/27 — wydatki państwa na ten cel wzrosły z 53 milj. w r. 1926/27 do 105 milj. w r. 1930/31, t. j. o 51 milj.,¹⁾ co mniej więcej odpowiada całorocznemu deficytowi, z jakim zamknięty został ubiegły rok skarbowy.

Cyfry powyższe informują o wysokości dodatkowych kosztów, jakie z racji bezrobocia muszą ponosić państwa, względnie samorządy, w okresach kryzysu gospodarczego, oraz dostatecznie uwydatniają konieczność zwalczania bezrobocia, które stało się powszechną klęską.

Bardzo interesujące wnioski pod tym względem zawiera ostatnie sprawozdanie Międzynarodowego Biura Pracy, utworzonego przy Lidze Narodów. Sprawozdanie to przypomina, że jakkolwiek Konwencja Waszyngtońska z r. 1921 spowodowała utworzenie urzędów pośrednictwa pracy w 21 państwach europejskich, co niewątpliwie przyczyniło się do złagodzenia rozmiarów bezrobocia w obecnym kryzysie, konwencja ta zawiodła pod jednym względem, a mianowicie nie dała podstawy do zorganizowania międzynarodowej akcji, mającej na celu zwalczanie bezrobocia. Błąd ten winien być teraz naprawiony, t. j. należy zorganizować międzynarodową giełdę pracy, która pośredniczyłaby w wymianie sił roboczych, przyczem wszelkie ustawy i prawa, ochraniające wewnętrzne rynki pracy przed nadmierną podażą poszukujących pracy ze strony zagranicy, pozostałyby nienaruszone. Giełda ta mogłaby pośredniczyć przy wykonywaniu międzynarodowych robót publicznych, jak np. budowa dróg. Duże zainteresowanie wszystkich państw wzbudzi niewątpliwie wysunięty w tem sprawozdaniu między inemi projekt wybudowania wielkiej europejskiej magistrali samochodowej, łączącej Paryż z Moskwą (via Berlin i Warszawa) i Paryż z Atenami via Wiedeń.

¹⁾ Według przemówienia Ministra Skarbu, wygłoszonego w Senacie w dn. 9 marca r. b.